

Statens vegvesen

Vegetasjon Sørenga – vurdering av spredningsfare og mulig trussel mot stedlig naturmangfold

Statens vegvesens rapporter

Nr. 67

Region øst
Ressursavdelingen
Veg- og gateplanlegging, Oslo
Januar-2012

Tittel

Vegetasjon Sørenga

Title**Undertittel**

– vurdering av spredningsfare og mulig trussel mot stedlig naturmangfold

Subtitle**Forfatter**

Benedikte Oliver
Astrid Skrindo

Author**Avdeling**

Ressursavdelingen

Department

Planning and Engineering Services Division

Seksjon

Veg- og gateplanlegging, Oslo

Section

Veg- og gateplanlegging, Oslo

Prosjektnummer

100597

Project number**Rapportnummer**

Nr. 67

Report number

No. 67

Prosjektleder**Project manager****Godkjent av****Approved by****Emneord****Key words****Sammendrag**

Det er gjennomført en økologisk vurdering av plantene i Entreprise Sørenga, der spredningsfare og mulig trussel mot stedlig naturmangfold er vurdert. Hvert planteslag (art, underart, sort/kultivar) er vurdert ut fra følgende kriterier: (1) Om planten er kjent invaderende, (2) spredningspotensialet og (3) voksestedet. En kortversjon av vurderingene er presentert i vedlegg 1.

Summary

Forord

Noen fremmede planter kan true det omkringliggende biologiske mangfoldet mens andre er uproblematisk. Det finnes ingen fullstendig oversikt over hvilke planter som er eller kan bli problematiske og som bør unngås. Det ble derfor gjennomført en økologisk vurdering av spredningsfaren og mulig trussel mot stedlig naturmangfold for de planlagte planteslagene i Entreprise Sørrenga. Denne rapporten er resultatet.

Oslo, 03.01.2012

Astrid Skrindo
Vegdirektoratet

Innhold

Forord	1
1. Introduksjon	3
2. Metode for vurdering av spredningsfare	3
2.1. Er planten et kjent problem i Norge eller i andre land i Europa?	3
2.2. Planteslagets spredningspotensiale	4
2.3. Voksested	5
2.4. Skadedyr og sykdom.....	5
3. Plantene.....	6
3.1. Lignoser	6
<i>Acer ginnala</i> – sibirlønn.....	6
<i>Acer platanoides</i> Vestby – spisslønn Vestby.....	6
<i>Corylus avellana</i> – hassel.....	7
<i>Hedra helix</i> ‘Grefstadvika’ – bergflette ‘Grefstadvika’	7
<i>Parthenocissus inserta</i> – vanlig villvin/klengevillvin.....	8
<i>Parthenococcus quinquefolia</i> – klatrevillvin	9
<i>Physocarpus opulifolius</i> ‘Luteus’ – gul blærespirea.....	9
<i>Prunus padus</i> – hegg.....	10
<i>Prunus spinosa</i> – slåpetorn.....	10
<i>Quercus robur</i> f.k. Nes E – sommerek f.k. Nes E	11
<i>Quercus rubra</i> – rødeik.....	12
<i>Rosa nitida</i> ‘Defender’ – dokkerose	12
<i>Spiraea betulifolia</i> ‘Tor’ E – bjørkebladspirea ‘Tor’ E	13
<i>Syringa vulgaris</i> – vanlig syrin	14
<i>Taxus x media</i> ‘Farmen’ – hybridbarlind ‘Farmen’	14
<i>Tilia x europaea</i> ‘Zwarte Linde’ – parklind ‘Zwarte Linde’	15
3.2. Stauder og løk.....	16
<i>Alchemilla mollis</i> - praktmarikåpe	16
<i>Scilla siberica</i> – sibirblåstjerne	16
Litteraturliste.....	18
Vedlegg 1: Vegetasjon Entreprenør Sørrenga – Oppsummert vurdering av spredningsfaren.....	19

1. Introduksjon

Fremmede skadelige arter er blant de største truslene mot det biologiske mangfoldet. Den nye Naturmangfoldloven skjerper kravene for å hindre videre spredning av disse artene.

Arbeid med fremmede skadelige arter er forankret i *”Tverrsektoriell nasjonal strategi og tiltak mot fremmede skadelige arter”* utarbeidet av ti departement, deriblant Samferdselsdepartementet, og i styrende dokumenter for Statens vegvesen fra Samferdselsdepartementet (SD) og Stortinget. Både i Nasjonal transportplan (NTP), Handlingsprogrammet, Statsbudsjettet og i tildelingsbrevet fra SD blir arbeidet med fremmede arter omtalt.

For å møte kravene i Naturmangfoldloven, vil en økologisk vurdering av planteslag til bruk i vegprosjekter være viktig.

2. Metode for vurdering av spredningsfare

Hvert planteslag (art, underart, sort/kultivar) er vurdert ut fra følgende kriterier: (1) Om planten er kjent problematisk, (2) spredningspotensialet og (3) voksestedet.

2.1. Er planten et kjent problem i Norge eller i andre land i Europa?

Følgende kilder ble sjekket ut:

- Bøker
 - Norsk flora
 - Prydbusker og trær
 - Trær i Norge og Europa
 - Hageselskapets sortsliste
 - Cappelens store staudebok
 - Gyldendals bok om stauder
- Rapporter og kompendier
 - Landskapsplanter - Lignoser i emnet PHG 213
 - Handlingsplan mot fremmede skadelige arter i Oslo og Akershus
 - Spredning av fremmede lignoser i planteskolen ved UMB, semesteroppgave i emnet PHG 316

- Databaser og nettsteder
 - FremmedArtsBasen,
<http://www.artsdatabanken.no/Article.aspx?m=173&amid=2578>
 - Dansk Sortliste og Observasjonsliste,
<http://www.naturstyrelsen.dk/Naturbeskyttelse/invasivearter/Arter/Sortlisten/>
 - DAISIE, Delivering Alien Invasive Species Inventories for Europe,
<http://www.europe-aliens.org/index.do>
 - EPPO, European and Mediterranean Plant Protection Organization,
<http://www.eppo.org/>
 - NeoFlora, liste over de viktigste invaderende planteartene i Tyskland,
<http://www.floraweb.de/neoflora/handbuch.html>
 - NNSS, Great Britain non-native species secretariat,
<https://secure.fera.defra.gov.uk/nonnativespecies/factsheet/index.cfm>
 - NOBANIS, European Network on Invasive Alien Species
<http://www.floraweb.de/neoflora/handbuch.html>
 - Treportrettet , *park&anlegg*,
<http://www.gartnerforbundet.no/diverse.asp?meny=8,112,231>
 - Månedensplante, Institutt for plante- og miljøvitenskap ved Universitetet for Miljø og Biovitenskap (UMB), <http://www.umb.no/ipm/arkiv/manedensplante>
 - Plantebeskrivelser, treforsøksparken ved UMB,
<http://www.planterfornorsklima.no/default.asp?meny=1,5,12>
 - Plantebeskrivelser, E-planter, <http://eplante.no/>
 - Plantebeskrivelser fra diverse planteskoler på nettet.
 - <http://www.wikipedia.org/>

2.2. Planteslagets spredningspotensiale

Kunnskap om et planteslags livsstrategi, kan indikere om planten har potensial for å bli invaderende. Planten må ha evne til å utkonkurrere andre og spre seg videre for at den skal bli et problem for omgivelsene. Genetisk materiale fra karplanter spres både ved pollinering, spredning av frø og vegetativ formering. Hvordan spredningen foregår, varierer fra art til art. Drøfting av dette blir gjort for hvert planteslag.

Et planteslag blir ikke en trussel mot det stedege biologiske mangfoldet selv om den er i stand til å spre seg til omgivelsene. Det finnes mange eksempler på planter som vokser i naturen uten å true de stedege artene. Men det finnes også eksempler på arter som har vært uproblematisk i mange år, men som har blitt invaderende etter en tid. Hvilke arter som blir invaderende i framtiden og hvilke som ikke blir noe problem, er umulig å forutse. Vårt kalde klima beskytter oss til en viss grad. Varmere klima og lengre vekstsesong vil kunne føre til at arter som før ikke rakk å sette modne frø vil kunne gjøre det i framtiden. Derfor ser vi på hvilke arter som er problematiske i land lengre sør, men antar ikke at enhver plante som kan overleve i Norge kommer til å bli invaderende.

Spredning av frø:

- Dyrespredning kan være en risiko. På Sørenga vil dyrelivet være begrenset, men noe fugl vil kunne spre frø. I denne entreprisen anses dette som et begrenset problem, men i andre prosjekter kan det være en viktig grunn til å utelate enkelte planteslag.
- Vindspredning kan være en risiko, men ofte er vindspredning kun over kortere avstander. Vingede frø kan fly lenger enn de uten. Dette kan skje på Sørenga.
- Vannspredning kan være en risiko. Det er en viss sjanse for at frø kan spres med vann fra Sørenga og til øyene i indre Oslofjord og ut til Bygdøy.

Vegetativ spredning:

Noen planter kan spre seg vegetativt med over- eller underjordiske utløpere, andre med stubbeskudd, andre igjen med greinstiklinger eller stengelbiter. Denne spredningen er lokal og vil ikke forekomme hvis planene er plantet i avgrensede områder. Dette anses som uproblematisk i dette prosjektet, men i andre prosjekter kan det være en viktig grunn til å utelate enkelte planteslag.

Spredning av pollen:

Mange arter kan krysse seg med nærstående slektninger og nyplantinger kan krysse seg med stedeodne individer av samme art i nærområdet. På denne måten kan det genetiske materiale i de stedeodne artene bli forurenset. Denne entreprisen omfatter nedsiden av Ekebergskråningen fra Ekeberg tunnelen og sydover til Grønli rundkjøring, og grenser dermed til et viktig naturområde. Spredning av pollen og genetisk forurensing fra beplantning rett nedenfor Ekebergskråningen er derfor en reell fare, og må tas hensyn til.

2.3. Voksested

Plantene i Entreprisen Sørenga skal i stor grad vokse i avgrensede rabatter og bed inntil vei og jernbane. Vegetativ formering ved rotutløpere anses derfor som en umulig spredningsmåte. Planter som kan spre seg ved rotutløpere er derfor ikke noe problem i dette prosjektet. I andre prosjekter kan det være en viktig grunn til å utelate enkelte planteslag.

2.4. Skadedyr og sykdom

Mange arter er vertsplanter for skadedyr og annen sykdom som igjen kan bli et problem for de stedeodne planene. Plantelisten til Entreprisen Sørenga inneholder ikke arter som er kjente vertsplanter for alvorlige skadedyr eller plantesykdommer.

3. Plantene

3.1. Lignoser

***Acer ginnala* – sibirlønn**

Synonym: *Acer tataricum* ssp. *ginnala*

Opprinnelse og naturlig utbredelse
Øst-Asia.

Utbredelse og status i Norge
Innført. Hardført prydtre som ennå ikke er helt bofast her i landet (Lid et al. 2005).

Utbredelse og status i Europa
Arten er oppført som ikke invaderende i Sverige, Danmark og i den europeiske delen av Russland og som potensielt invaderende i Litauen i NOBANIS databasen. Ellers er arten ikke oppført i de europeiske listene over fremmede invaderende arter i Europa.

Reproduksjon og spredning
Reproduserer generativt, frøene har vinger og er tilpasset vindspredning. Undersøkelse har vist at arten har stort spredningspotensial over korte avstander, men lav overlevelse/konkurranssevne (Melle and Oliver 2009).

Generell økologisk vurdering
Arten er ikke kjent problematisk og er vurdert som ikke invaderende i våre to nærmeste naboland, Sverige og Danmark. Stort spredningspotensial, men arten har vist seg konkurransesvak.

Økologisk vurdering for Sjørenga
Uproblematisk. Plantene skal plantes mellom Mosseveien og Østfoldbanen, og trolig vil ikke frøene kunne spres så langt at frøplanter etablerer seg utenfor plantefeltet.

***Acer platanoides* Vestby – spisslønn Vestby**

Opprinnelse og naturlig utbredelse
Europa og Vest-Asia

Utbredelse og status i Norge
Hjemlig i deler av landet. Vanlig på Østlandet nord til Hedemark, Oppland, Telemark og Buskerud. Plantet nord til Troms og naturalisert i fjordstrøk nord til Nord Trøndelag (Lid, Lid et al. 2005).

Utbredelse og status i Europa
Hjemlig

Reproduksjon og spredning
Reproduserer generativt med frø tilpasset vindspredning

Generell økologisk vurdering
Hjemlig i deler av landet. Uproblematisk å bruke innenfor artens naturlige utbredelse.

Økologisk vurdering for Sørenga

Uproblematisk. Hjemlig på Østlandet. Det skal også brukes hjemlig herkomst.

***Corylus avellana* – hassel**

Opprinnelse og naturlig utbredelse

Europa, Lilleasia og Kaukasus

Utbredelse og status i Norge

Hjemlig i deler av landet. Vanlig på Østlandet nord til Hedemark, Oppland, Telemark og Buskerud, og i kyst og fjordstrøk nord til Nordland (Lid, Lid et al. 2005).

Utbredelse og status i Europa

Hjemlig

Reproduksjon og spredning

Sambo. Vind pollineres. Nøttene spres med dyr.

Generell økologisk vurdering

Hjemlig i deler av landet. Uproblematisk å bruke innenfor artens naturlige utbredelse.

Økologisk vurdering for Sørenga

Uproblematisk. Hjemlig på Østlandet.

***Hedra helix* 'Grefstadvika' – bergflette 'Grefstadvika'**

Opprinnelse og naturlig utbredelse

Arten finnes viltvoksende i Europa til Skandinavia og Russland, Vest-Asia og Nord-Asia

Utbredelse og status i Norge

Hjemlig i deler av landet. Arten er sørlig og vokser i edelløvskog, kystfuruskog og på berg. Nokså vanlig i kyststrøk fra Hvaler Øf til Bergen Ho (Lid, Lid et al. 2005).

Utbredelse og status i Europa

Hjemlig

Reproduksjon og spredning

Vegetative skudd med hefterøtter. Blåsvarte bær som modner om våren.

Arten har en ungdomsfase, vegetativ form, og en voksenalder, blomstrende form. I skygge og så lenge planten vokser horisontalt vil den holde seg vegetativ. De fleste kultivarer er ungdomsformer med avvikende vekstkraft, bladstørrelse og bladfarge.

Generell økologisk vurdering

Arten er hjemlig i deler av landet. Det generative spredningspotensialet er lavt da planten trenger godt lys og vertikal vekst for å kunne blomstre og sette frukter. Som bunndekker vil arten forbli i sin vegetative form.

Økologisk vurdering for Sørenga

Uproblematisk. De fleste kultivarer er ungdomsformer og vil ikke blomstre og sette frukter. Plantene plantes i avgrensede plantefelt og vil ikke kunne spre seg vegetativt.

***Parthenocissus inserta* – vanlig villvin/klengevillvin**

Opprinnelse og naturlig utbredelse

Nord-Amerika.

Utbredelse og status i Norge

Innført. Forvillet flere steder her i landet fra Agder til Sør Trøndelag. Står igjen fra hager og på hageutkast, ofte på berg (Lid, Lid et al. 2005). Finnes i noen verneområder i Oslo og Akershus, og står oppført i Handlingsplan mot fremmede skadelige arter i Oslo og Akershus, Observasjons-/kartleggingslisten.

Utbredelse og status i Europa

Arten finnes i dag forvillet mange steder i Europa (Hansen 2004) inkludert Asorene, Belgia, Korsika, Tsjekia, Frankrike, Tyskland, Ungarn, Italia, Latvia, Nederland, Polen, Romania og Spania (NNSS). I NOBANIS står arten oppført som ikke invaderende i Danmark, potensielt invaderende i Belgia og som invaderende i Tsjekia og den europeiske delen av Russland. Planten er ikke listet i de danske listene, EPPOs lister, DAISIE eller NeoFlora. I Storbritannia er arten naturalisert og i spredning, men har ikke status om invaderende (NNSS).

Reproduksjon og spredning

Pollineres av bier og veps. Frukten er blå-svarte bær med lite fruktkjøtt, hvert bær inneholder 3-4 frø. Spres med fugl. Det er usikkert hvorvidt frøene blir spiredyktige i Storbritannia på grunn av det britiske klimaet (NNSS), her i landet fullmodnes fruktene bare i varme somre (Hansen 2004).

Vegetativ formering ved at overjordiske stengler roter seg ved kontakt med jord, eller lysskudd fra krypende jordstengler. Arten kan også regenerere fra rotbiter.

Generell økologisk vurdering

Arten er kjent problematisk enkelte steder, og er listet i Handlingsplan mot fremmede skadelige arter i Oslo og Akershus. Den har stort vegetativt spredningspotensial og bør kun brukes i områder der den ikke har mulighet til videre spredning, for eksempel i rabatter eller bed omringet av harde flater som asfalt, betong og mur. Det er usikkert hvorvidt arten regenererer generativt her i landet, men trolig er det unntaksvis.

Økologisk vurdering for Sørenga

Uproblematisk. Plantene skal plantes i rabatt mellom Kong Håkon 5.s gate og avkjøringsrampe til Grønligata, det vil være asfalt på alle kanter og plantene vil ikke vegetativt kunne spre seg videre til omkringliggende natur. Trolig vil det også være minimalt med fugleliv i området.

***Parthenococcus quinquefolia* – klatrevillvin**

Opprinnelse og naturlig utbredelse
Østlige Nord-Amerika

Utbredelse og status i Norge

Innført. Sjelden forvillet. Strandberg Rygge Øf og skrotemark og berg i Oslo og Bærum Ak (Lid, Lid et al. 2005).

Utbredelse og status i Europa

Arten er veletablert og vanlig i det sørlige England, og er i spredning i Storbritannia. I tillegg er den etablert i mange andre europeiske land som; Belgia, Frankrike, Spania, Italia, Slovakia, Tsjekkia, Estland, Litauen og Sveits (NNSS). Arten er ikke oppført i de danske listene, DAISIE, EPPO eller NeoFlora. I NOBANIS står den oppført som ikke invaderende i Sverige og Danmark, potensielt invaderende i Litauen og som invaderende i den europeiske delen av Russland.

Reproduksjon og spredning

Frøene spres med fugl og små pattedyr, men det er usikkerhet med hensyn til hvor spiredyktige frøene er i vårt klima. Vegetativ formering ved at overjordiske stengler roter seg ved kontakt med jord, eller lysskudd fra krypende jordstengler. Arten kan også regenerere fra rotbiter.

Generell økologisk vurdering

Arten er kjent problematisk enkelte steder, men er vurdert som ikke invaderende i våre to nærmeste naboland. Den har stort vegetativt spredningspotensial og bør kun brukes i områder der den ikke har mulighet til videre spredning, for eksempel i rabatter eller bed omringet av harde flater som asfalt, betong og mur. Trolig vil fruktene ikke, eller kun sjelden fullmodnes her i landet.

Økologisk vurdering for Sørenga

Uproblematiske. Plantene skal plantes i rabatt mellom Kong Håkon 5.s gate og avkjøringsrampe til Grønligata, det vil være asfalt på alle kanter og plantene vil ikke kunne spre seg vegetativt videre til omkringliggende natur. Trolig vil det også være minimalt med fugleliv i området.

***Physocarpus opulifolius* 'Luteus' – gul blærespirea**

Opprinnelse og naturlig utbredelse

Arten er fra det sentrale og østlige Nord-Amerika

Utbredelse og status i Norge

Innført prydblante, bofast. Står igjen fra hager og hageavfall. Frøforvillet enkelte steder (Lid, Lid et al. 2005). Arten er ikke risikovurdert i Norge.

Utbredelse og status i Europa

I NOBANIS er arten oppført som invaderende i Estland og Tsjekkia, potensielt invaderende i Finland og Litauen og som ikke invaderende i Danmark, Sverige og den europeiske delen av Russland. Arten er etablert i Storbritannia, men er ikke risikovurdert i NNSS. Arten er ikke oppført i de øvrige europeiske listene over invaderende planter i Europa.

Reproduksjon og spredning

Plantene formeres med frø eller rotskudd, men stiklingsformerer ofte i planteskoler. Fruktene er oppblåste skolmkapsler som åpner seg langs to sømmer. Hver kapsel inneholder vanligvis to frø (Hansen 2004).

Generell økologisk vurdering

Arten er kjent problematisk enkelte steder, og er bofast her i landet. Den er vurdert som ikke invaderende i våre to nærmeste naboland. Formeres og spres både med rotskudd og frø, og er frøforvillet her i landet. Både sort og art bør kun brukes i urbane områder og plantes i avgrensede kasser/bed for å hindre spredning med rotskudd.

Økologisk vurdering for Sørenga

Uproblematiske der plantene plantes mellom vei og gangvei, og langs jernbanen. Beplantning langs Mosseveien, på nedsiden av Ekebergskråningen, anses som problematisk og utgår.

***Prunus padus* – hegg**

Opprinnelse og naturlig utbredelse

Eurasia, viltvoksende i Europa og Asia til Korea og Japan.

Utbredelse og status i Norge

To underarter, begge hjemlige. ssp. *padus* (vanlig hegg); vanlig i lavlandet og dalførene nord til vidda og fjordstrøk i Finnmark. ssp. *borealis* (fjellhegg); vanlig i fjellskog i store deler av landet (Lid, Lid et al. 2005).

Utbredelse og status i Europa

Hjemlig.

Reproduksjon og spredning

Svart og blank steinfrukt, spres med fugl. Setter rotskudd.

Generell økologisk vurdering

Arten er hjemlig i store deler av landet og anses ikke som problematisk innenfor dens naturlige utbredelse.

Økologisk vurdering for Sørenga

Uproblematiske. Arten er hjemlig.

***Prunus spinosa* – slåpetorn**

Opprinnelse og naturlig utbredelse

Europa og Vest-Asia

Utbredelse og status i Norge

Hjemlig i deler av landet. Vanlig i kyststrøk nord til Hordaland (Lid, Lid et al. 2005).

Utbredelse og status i Europa

Hjemlig

Reproduksjon og spredning

Fruktene er runde og blådogga, spres med fugl.

Generell økologisk vurdering

Arten er hjemlig i deler av landet, men det er ikke mulig å få tak i hjemlige provenienser av arten fra planteskoler her i landet. Plantene som selges er enten svenske eller danske provenienser. I følge botaniker Jan Wesenberg er det trolig ikke særlig genetiske forskjeller mellom slåpetorn i Ekebergåsen og slåpetorn fra Sverige og Danmark, det er samme utbredelsesområde med samme postglasiale innvandring.

Økologisk vurdering for Sørenga

Uproblematisk. Innenfor artens naturlige utbredelse. Uproblematisk også med hensyn til genetisk forurensing av steden slåpetorn. I brev av 03.01.2011 påpeker Fylkesmannens miljøvernavdeling at dersom det ikke finnes slåpetorn av hjemlig herkomst, må det faglig begrunnes at genetisk forurensing er lite sannsynlig. Dette begrunnes faglig av Jan Wesenberg ved at slåpetorn i Norge, Danmark og Sør-Sverige er samme utbredelsesområde med samme postglasiale innvandring, og at det derfor trolig ikke er særlig genetiske forskjeller mellom individer fra disse områdene.

***Quercus robur* fk Nes E – sommereik fk Nes E**

Opprinnelse og naturlig utbredelse

Arten er viltvoksende i Europa, lilleasia og Kaukasus.

Frøkilden er fra Nes i Hedemark, men den er i følge Renate Nyrud hos E-plant Norge A.L. ikke lenger i produksjon. Seim planteskole har noen få individ av fk Nes og noen få individ av fk Ås, ellers har de fk Ultana E fra Sverige og nederlandske herkomster.

Utbredelse og status i Norge

Arten er hjemlig i deler av landet. Den vokser spredt på indre Østlandet nord til Ringsaker He og Sigdal Bu. Vanlig i kyststrøk nord til Sogn, mer sjelden til Smøla MR. Arten er plantet nord til Tromsø (Lid, Lid et al. 2005).

Utbredelse og status i Europa

Hjemlig

Reproduksjon og spredning

Nøtter, spres med nøtteskrike og ekorn. Arten spres ikke vegetativt i naturen.

Generell økologisk vurdering

Arten er hjemlig i deler av landet. Uproblematisk å bruke arten innenfor dens naturlige utbredelse. Spredningspotensialet er lavt. Planter av norsk herkomst benyttes så sant det er mulig.

Økologisk vurdering for Sjørenga

Uproblematisk. Innenfor artens naturlige utbredelse. Lavt spredningspotensial. Det benyttes fk Nes og fk Ås så langt beholdningen rekker, og suppleres med fk Ultuna E (svensk). Det skal ikke benyttes planter av nederlandsk herkomst.

***Quercus rubra* – rødeik**

Opprinnelse og naturlig utbredelse

Opprinnelig fra det østlige Nord-Amerika.

Utbredelse og status i Norge

Innført prydtre, ofte plantet i parker og frøspredt i skog. Frøspredt i Oslo, Bærum, Asker og Hole i Buskerud. Usikkert om den er frøspredt andre steder (Lid, Lid et al. 2005). Oppført i FremmedArtsBasen, men er ikke risikovurdert.

Utbredelse og status i Europa

Arten er ikke oppført i listene til EPPO, DAISIE eller i de danske listene. Arten er etablert i Storbritannia, men er ikke risikovurdert i NNSS. Oppført i den tyske listen, NeoFlora.

I NOBANIS databasen er den vurdert som ikke invaderende i Danmark og i den Europeiske delen av Russland, potensielt invaderende i Belgia og som invaderende i Litauen og Tsjekkia.

Reproduksjon og spredning

Hann- og hunnblomster i rakler på samme individ. Frø produseres tidligst hos 25 år gamle trær. Full frøproduksjon først ved en alder på rundt 50 år. Fruktene/nøttene modnes i år to. Størstedelen av nøttene blir spist på eller av insekter, fugler og gnagere, og kun ca. 1 % av nøttene er tilgjengelige for reproduksjon. Nøttene spres over korte avstander ved at de faller ned eller av gnagere, og over lengere avstander av fugl (nøtteskrike).

Generell økologisk vurdering

Arten er kjent problematisk enkelte steder, men er vurdert som ikke invaderende i Danmark. Den har lavt spredningspotensial og anses som uproblematisk i urbane områder.

Økologisk vurdering for Sjørenga

Uproblematisk. Spredningspotensialet anses som lavt, se også generell økologisk vurdering over.

***Rosa nitida* 'Defender' – dokkerose**

Opprinnelse og naturlig utbredelse

Sorten 'Defender' er en krysning mellom *R. nitida* og *R. rugosa*. Arten *R. nitida* stammer fra New Foundland (Hansen 2000), mens *R. rugosa* opprinnelig er fra Øst-Asia.

Utbredelse og status i Norge

Verken arten *R. nitida* eller sorten 'Defender' er oppført i Norsk flora 2005 eller i Fremmedartsbasen. Arten *R. rugosa* er derimot vurdert som invaderende her i landet.

Utbredelse og status i Europa

I NOBANIS databasen er arten *R. nitida* oppført som etablert, men sjelden i Sverige, ellers ingen informasjon verken om arten eller sorten 'Defender'. *R. rugosa* er kjent problematisk i Europa.

Reproduksjon og spredning

Arten spres med underjordiske utløpere (Hansen 2000), og sorten setter en del rotskudd (Hovind). Produserer nyper som spres med fugl og små pattedyr og trolig også med vann. Det er ikke kjent om fruktene fullmodnes og om frøene blir spiremodne her i landet. I flg. E-plant Norge BA er det hos planteskolene som produserer plantene ikke observert spredning av sorten i og rundt planteskolene.

Generell økologisk vurdering

Verken arten *nitida* eller sorten er kjent forvillet i norsk natur. Det er heller ikke kjent at dokkerose er problematisk i andre land i vår region. Stort vegetativt spredningspotensial, men det er ikke kjent at sorten spres generativt her i landet. Sorten bør plantes i avgrensede plantefelt for å hindre uønsket spredning med rotskudd.

Økologisk vurdering for Sjørenga

Uproblematiske. Plantene plantes i avgrenset felt, vegetativ spredning er derfor ikke problematisk. Det er ikke kjent om sorten spres generativt her i landet, og med det begrensede fugle- og dyrelivet ved Sjørenga anses spredningsfaren uansett som liten.

***Spirea betulifolia* 'Tor' E – bjørkebladspirea 'Tor' E**

Opprinnelse og naturlig utbredelse

Arten regnes som viltvoksende i Nordøst-Asia til Japan i sør. Kultivaren 'Tor' kommer opprinnelig som stiklingsmateriale fra planter i Gøteborgs botaniske hage produsert fra japansk originalfrø (Hovind).

Utbredelse og status i Norge

Arten er ikke oppført i Norsk flora 2005 eller i Fremmedartsbasen.

Utbredelse og status i Europa

Arten er ikke oppført i NOBANIS eller i de europeiske listene over fremmede invaderende arter. Den er heller ikke oppført i NNSS.

Reproduksjon og spredning

I produksjon stiklingsformeres kultivaren. Ingen informasjon om reproduksjon og spredning i naturen.

Generell økologisk vurdering

Verken art eller sort er kjent forvillet i naturen i Norge eller i andre land i vår region.

Økologisk vurdering for Sjørenga

Uproblematiske, se generell vurdering over.

***Syringa vulgaris* – vanlig syrin**

Opprinnelse og naturlig utbredelse
Sørøst-Europa

Utbredelse og status i Norge

Innført og plantet nord til Troms. Av og til frøspredt og naturalisert i skog og berg. Arten er spredt på Østlandet nord til Hedemark og i kyststrøk nord til Trøndelag, Nordland og i Tromsø (Lid, Lid et al. 2005). Vanlig syrin har spredt seg veldig fra hager på øyer og i kystsonen i Oslofjorden, og er listet i Handlingsplan mot fremmede skadelige arter i Oslo og Akershus, tiltaksliste 3, vurderingslista. Den er oppført i Fremmedartsbasen, men er ikke risikovurdert.

Utbredelse og status i Europa

Utstrakt planting har gjort at arten finnes forvilla eller naturalisert mange steder i Europa. I NOBANIS listes arten som invaderende i Sverige og Tsjekia, potensielt invaderende i Litauen og Østerrike, og som ikke invaderende i Danmark, Russland og Latvia. Arten er etablert, men er ikke risikovurdert i Storbritannia (NNS 2011). Den er ikke listet i de danske listene, EPPO, DAISIE eller i NeoFlora.

Reproduksjon og spredning

Arten setter mange og kraftige rotskudd (Hansen 2004). Frøene sitter i kapsler som åpner seg og slipper vingede frøene. I Danmark modnes ikke frøene ordentlig (Wikipedia 2011).

Generell økologisk vurdering

Arten er kjent problematisk flere steder, den sprer seg kraftig med rotskudd, men er kun av og til spredt med frø. Frøene modnes ikke ordentlig i Danmark, og det er trolig at det også gjelder her i landet. Arten bør ikke brukes i områder der den har mulighet til å spre seg vegetativt.

Økologisk vurdering for Sørenga

Uproblematisk. Plantene vil bli plantet i et avgrenset felt mellom vei og jernbane. Vegetativ spredning med rotskudd anses ikke som problematisk. Anses også som uproblematisk med hensyn til frøspredning.

***Taxus x media* 'Farmen' – hybridbarlind 'Farmen'**

Opprinnelse og naturlig utbredelse

Hybrider mellom *T. baccata* (europabarlind) og *T. cuspidata* (japanbarlind) føres til *T. x media*. De første hybridene oppsto i en planteskole i USA. Ingen naturlig utbredelse.

Utbredelse og status i Norge

Hybriden står ikke oppført i Norsk flora 2005 eller i Fremmedartsbasen. Heller ikke *T. cuspidata* er oppført i Norsk flora eller Fremmedartsbasen. *T. baccata* er hjemlig i deler av landet.

Utbredelse og status i Europa

Hybriden er oppført som ikke invaderende i både Sverige og Danmark i NOBANIS databasen. Også *T. cuspidata* er oppført som ikke invaderende i Danmark i NOBANIS. Ellers ingen informasjon om verken foreldrene eller hybridene i databasen. Hybriden er ellers ikke oppført i noen av de europeiske listene over fremmede invaderende arter.

Reproduksjon og spredning

Vanligvis særbo, men kan ha enkeltgreiner av motsatt kjønn. Bær spres med fugl.

Generell økologisk vurdering

Hybriden er ikke kjent problematisk i andre land i vår region, og den er ikke kjent forvillet her i landet. Anses ikke å ha et stort spredningspotensial, og ved bruk av kun hannplanter vil man unngå fruktsetting.

Økologisk vurdering for Sørenga

Uproblematiske. Hybriden anses ikke å ha noe stort spredningspotensial, og vil også bli klippet da de skal plantes i rundkjøringer.

***Tilia x europaea* 'Zwarte Linde' – parklind 'Zwarte Linde'**

Opprinnelse og naturlig utbredelse

Hybriden er en krysning mellom småbladlind (*T. cordata*) og storbladlind (*T. platyphyllos*), og har eksistert lenge i Europa i områder der de to artenes utbredelse overlapper. Småbladlind er hjemlig i Europa og i deler av Norge (vanlig på Østlandet), mens storbladlind naturlig ikke vokser lenger nord enn til Bohuslän i Sverige. Opphavet til klonen 'Zwarte Linde' er ukjent, muligens er den fra Nederland.

Utbredelse og status i Norge

Hybriden er innført som prydtre og står av og til igjen fra gamle hager og parker. Spredt enkelte steder i naturen på Østlandet og i Bamble i Telemark, Hjelmeland i Rogaland, i Bergen og på Ørland i Sør-Trøndelag, mulig også i Bodø (Lid, Lid et al. 2005). Hybriden er ikke risikovurdert i Norge.

Utbredelse og status i Europa

Hybriden er ikke oppført i de europeiske listene eller i NOBANIS databasen, men er hjemlig i store deler av Europa.

Reproduksjon og spredning

Historisk har kultivaren vært formert med avlegging eller stiklinger, i dag produseres trærne ved poding på en grunnstamme av storbladlind. Blomstene er tokjønna og insektpollinertes. Frøene spres med vind. Spireprosenten er lav hos lind, og trolig vil det ikke utvikles spiredyktige frø hvert år i Norge på grunn av klimaet. Vegetativ spredning ved avlegging.

Generell økologisk vurdering

Anses som uproblematiske. Verken hybrid eller kultivar er kjent problematiske. Lavt spredningspotensial. Hybriden har potensial til å spre seg vegetativt, men kun lokalt. Trolig vil kultivaren kun utvikle spiredyktige frø i år med lange og varme somre, spireprosenten er lav og frøene trenger minst en sommer og påfølgende vinter i jorda for å kunne spire. Hybriden er kun kjent spredt enkelte steder her i landet og har ikke vist invaderende karakter. Kultivaren har trolig vært plantet i flere hundre år uten at en har sett tegn til spredning i naturen (planter for norsk klima).

Økologisk vurdering for Sørenga

Uproblematiske, se generell økologisk vurdering.

3.2. Stauder og løk

***Alchemilla mollis* - praktmarikåpe**

Opprinnelse og naturlig utbredelse

Arten er hjemlig i det sørlige Europa

Utbredelse og status i Norge

Arten er innført og er bofast på vegkanter og berg her i landet (Lid, Lid et al. 2005). Den er oppført i FremmedArtsBasen, men er ikke risikovurdert.

Utbredelse og status i Europa

NOBANIS lister arten som ikke invaderende i Sverige og Danmark. Arten er ikke listet i de danske listene, EPPO, DAISIE eller NeoFlora. Den er registrert i NNSS som etablert i Storbritannia, men er ikke risikovurdert.

Reproduksjon og spredning

Arten formeres med frø eller ved deling. Den sprer seg med utløpere og kan danne et tett, 30-50 cm høyt dekke.

Generell økologisk vurdering

Arten er ikke kjent problematisk i vår region, og er vurdert som ikke invaderende i våre nærmeste naboland, Sverige og Danmark. Plantene kan ved egen hjelp kun spre seg over korte avstander. Dersom det er åpen jord eller grusganger rundt plantefeltet, kan frøene spire og skape et ugrasproblem (Månedens plante juli 2009, UMB, Ole Billing Hansen).

Økologisk vurdering for Bjørvika

Uproblematiske. Plantene vil bli plantet i avgrensede plantefelt mellom vei og avkjøringsrampe uten mulighet til videre spredning.

***Scilla siberica* – sibirblåstjerne**

Opprinnelse og naturlig utbredelse

Russland, Kaukasus og Tyrkia

Utbredelse og status i Norge

Ingen informasjon om arten i Norsk flora 2005. Arten er ikke oppført i Artsdatabankens fremmedartsbase.

Utbredelse og status i Europa

Arten er bofast i Storbritannia, men er ikke risikovurdert i NNSS. Oppført som ikke invaderende i Sverige, Danmark og Tsjekia, potensielt invaderende i Finland og invaderende i Estland i NOBANIS. Arten er ellers ikke oppført i de europeiske listene over fremmede invaderende arter.

Reproduksjon og spredning

Spre seg lett (Hageselskapet 2006). Frøene spres med maur.

Generell økologisk vurdering

Arten er kjent problematisk i Estland og sprer seg lett, men er samtidig vurdert som ikke invaderende i vår to nærmeste naboland. Arten spres lett, men trolig ikke over lange avstander da frøene spres med maur.

Økologisk vurdering for Sørrenga

Uproblematiske. Plantene skal plantes i rundkjøring, omringet av asfalt, jernbane og kaianlegg, og spredningspotensialet anses derfor som svært lavt.

Litteraturliste

Hageselskapet (2006). Hageselskapets sortsliste. Oslo.

Hansen, E. (2000). Prydbusker og trær. Oslo, A/S Landbruksforlaget.

Hansen, O. B. (2004). Landskapsplanter, Lignoser i emnet PHG 213. Ås, Landbruksbokhandelen - NLH.

Hovind, J. "E-planteliste plantebeskrivelse." from <http://eplante.no/>.

Lid, J., D. T. Lid, et al. (2005). Norsk flora. Oslo, Samlaget.
6. utg. 1994

Melle, R. and B. Oliver (2009). Spredning av fremmede lignoser. Institutt for plante- og miljøvitenskap. Ås, Universitetet for miljø- og biovitenskap: 15.

Vedlegg 1: Vegetasjon Entreprise Sørrenga – Oppsummert vurdering av spredningsfaren			
All vegetasjon vil bli plantet i avgrensede felt, og det vil ikke være fare for spredning med rotskudd. Vegetativ formering med rotskudd anses derfor som uproblematisk.			
Dersom det ved en senere anledning skal graves eller flyttes på masser, skal spredningsfaren fra underjordiske plantedeler hensynstas.			
Navn:	Generell vurdering:	Vurdering av spredningsfare - Sørrenga	side
Lignoser			
<i>Acer ginnala</i> - sibirlønn	Ikke kjent problematisk	Uproblematisk	7
<i>Acer platanoides</i> - spisslønn	Hjemlig i deler av landet	Uproblematisk	7
<i>Corylus avellana</i> - hassel	Hjemlig i deler av landet	Uproblematisk	8
<i>Hedera helix</i> - bergeføy	Hjemlig i deler av landet	Uproblematisk	8
<i>Parthenocissus inserta</i> – vanlig villvin/klengevillvin	Kjent problematisk noen steder	Uproblematisk	9
<i>Parthenocissus quinquefolia</i> - klatrevillvin	Kjent problematisk noen steder	Uproblematisk	10
<i>Physocarpus opulifolius</i> 'Luteus' – gul blærespirea	Kjent problematisk noen steder	Problematisk noen steder, ellers uproblematisk	10
<i>Prunus padus</i> - hegg	Hjemlig i deler av landet	Uproblematisk	11
<i>Prunus spinosa</i> - slåpetorn	Hjemlig i deler av landet	Uproblematisk	11
<i>Quercus robur</i> - sommerek	Hjemlig i deler av landet	Uproblematisk	12
<i>Quercus rubra</i> - rødeik	Kjent problematisk noen steder	Uproblematisk	13
<i>Rosa nitida</i> 'Defender' - dokkerose	Ikke kjent problematisk	Uproblematisk	13
<i>Spiraea betulifolia</i> 'Tor' E – bjørkebladspirea 'Tor' E	Ikke kjent problematisk	Uproblematisk	14
<i>Syringa vulgaris</i> - vanlig syrin	Kjent problematisk noen steder	Uproblematisk	15
<i>Taxus x media</i> 'Farmen' - hybridbarlind 'Farmen'	Ikke kjent problematisk	Uproblematisk	15
<i>Tilia x europaea</i> 'Zwarte Linde'- parklind	Ikke kjent problematisk	Uproblematisk	16
Stauder og løk			
<i>Alchemilla mollis</i> - praktmarikåpe	Ikke kjent problematisk	Uproblematisk	17
<i>Scilla siberica</i> - sibirblåstjerne	Kjent problematisk noen steder	Uproblematisk	17

Statens vegvesen

Statens vegvesen
Region øst
Ressursavdelingen
Postboks 1010
2605 LILLEHAMMER
Tlf: (+47) 81522000
firmapost-ost@vegvesen.no

ISSN: 1893-1162